۳۱نچی. — № 31 ۱۳۲٤ سنه. ۱۸ جمادی اخری. پنچشنبه. ۱۹۰۶ سنه. ۲۷ ایيول. ۱ نجی بیت

„Юлдузъ“
ЕЖЕНЕДѢЛЬНОЕ ИЗДАНІЕ
Цѣна 3 руб. на годъ.
Редакція и Контора:
Казань, Екатерининская улица № 14.
АДРЕСЪ:
Казань, редакція „ЮЛДУЗЪ“
Russie, Kazan, redaction „Julduz“.
Плата за объявленія:
(30) и (20) коп.

یولدز

« یولدز »
(جریده‌سینك بهاسی برسنه اوچون
(۳) صوم، آلتی آی اوچون
(۱) صوم (۵۰) تیین، دورت
ای اوچون (۱) صوملر.
شاگردلر اوچون برسنه‌لگی
(۲) صوم وهر آیی (۲۱) تییندر.
یولدزنك اداره وکتبخانه‌سی شهر
قزانده بورنایف مسجدی قارشنده
(۱٤) نومرلی خانه‌ده، هرکون ایرته
ساعت (۸) دن کوندز ساعت
(۲) یه قدر آچقدر. باشقه وقت
زائر ومشتریلر قبول ایدلمزلر.
محرر وناشری:
احمد هادی مقصودی.

تکراری موجب اولمایان فکری وفنی مقاله‌لر ممنونیت ایله قبول ایدلورلر. درج ایدلمه‌ین مقاله‌لر حقنده جواب ویرلمز واشتکا قبول ایدلمز.

بر نسخه‌سی ۵) تییندر. ادبی، فنی، معاشی وسیاسی هفته‌لك جریده‌ء ترکیه‌در. اون نسخه‌سی (۳۵) تییندر.

اداره‌دن

۲٤ نچی ایيولده آخشامدن صوك ادارەمزنك کورشیسنده یانغون چغوب اجیمفلرنك یورتلرینك بر طرفی یاندی. خلقده خوف بیك زور بولدی. یولدز اداره‌سی‌ده کتاب، وتورلی کاغدلرینی بر طرفقه طاشیماغه مجبور اولدی. یازولر، مقاله‌لر بر آز قارشمش وصاناشمش ایسه‌لرده، غائب اولان نرسه معلوم توگلدر.

یانغون باصوچیلر محررمزنك خانه‌سینی بیك غیرت ایله صاقلادیلر. بو خصوصده ایکنچی چاست یانغون چیلرینك بهادرلقلری شایان تشکردر. بو یانغوننك اداره دفتر وبلکه تحریر اشلرینه بر آز تاءثیری اولورسه، عفو بویورلسون.

۲۷ ایيول، شهر قزان.

روس گازیته‌لرینك کوبسی دومانك طارالوندن وبیوروکراتیه‌نك خلق ایله اویناوندن یاکه خلقنی صانلاماوندن شکایت قیلمقده‌درلر.

واقعا گوزل نظاملر حاضرلەنگان برزمانده‌غنه اش تمام بولماس بورون دومانك کچکنه سببلر ایله طاراتلووی تعجب قیلنمایاچق اش توگلدر. بو تدبیرگه روسیه دگل بوتون یاوروپا سیاسیونی‌ده تعجب ایتدیلر.

حکومت، دوما مجلسینی طاراتسه‌ده، دوما دیوانینی بوتونله‌ی نسخ قیلمیدر. قایچان بولسه‌ده بوندن صوکره‌ده روسیه دومادن باشقه اداره قیلنمایاچقدر. بو دومانی طاراتو، فقط کیله‌چك دوما چلینلرینه الکدن سبق بیروب قویودر.

مضمونی ایسه. «نظام خصوصنده تله‌گانچه کیگاشلر قیلگز، لکن توب نظاملرغه قاتشماگز، وزیرلرنی قوماگز، خلق ایله مناسبت قیلوب اوزگزنك آبرویگزنی آرتدررغه طرشماگز. بوقسه، قوولورسزده، ییتدم دیگانده‌یه‌رلورسز.» دیمکدن عبارتدر. ایکنچی دوما بوسبقدن عبرتله نورمی، عجبا؟ بوسی معلوم توگلدر.

بیوروکراتیه گمانی بوینچه ایکنچی دوما بیك یوواش بولاچقدر بیك ادب وانصاف ایله گنه سویله‌شه‌چکدر.

توب نظاملرغه هیچ قاتشمایاچقدر. آول خلقی ڤولستنوی پیسرلردن قورقغان کبی وزیرلردن‌ده بیك قورقوب طوراچقدر. آنلرنی ترکستان سارتلرینك اورامده‌غی پولیسیسکیلرنی تعظیم قیلولری کبی تعظیم وتکریم قیلاچقدر.

لکن خلاف فرض چقسه، نی قیلنور؟ ینه تکرارمی قوولور؟ تیز قوولاچغینی بلوب سویله‌شه‌چك دوماقوولو وطاراتلودن قورقورمی؟ بیوروکراتیه تدبیری بوینچه ترتیب قیلنغان نظامنامه‌سنه قاراغانده دوما، مك مرتبه چاقرلوب مك مرتبه قوولورغه‌ده یول واردر. لکن خلق ایله همان اویناو کیلشورمی؟

خزینه‌نك آبروی واعتبارینه ضرر کیلمسمی؟

دولت ومملکتمزنك بوتون اعضاسینی باسمش شش وچووانلر تیيشلوب آقماسلرمی؟ بوسؤاللرنك جوابلری فائده‌لی توگلدرلر!؟

ایمدی بر نزاعدرکه باشلاندی. بلکه برنیچه یللرغه طارتلور. آراده قاضی خزینه‌نك آقچه‌سیدر. لکن بو قاضی‌ده هیچ عدالت یوقدر. کوب بولغانده بیوروکراتیه طرفینی وآز بولغانده خلق طرفینی یاقلیدر.

بوندی نزاعلرده دیکتاتورایا که‌ریڤولوتسیه دیگان حاکم وقاضیلرده چقغالیدر.

لکن بزنك روسیه‌ده اداره ونظام نزاعلرنده بوندی دوامال وطوقتمال قاضیلرغه احتیاج توشمه‌سه ایدی. الله‌تعالی هر طرفقه انصاف ویروب صلح وصلاح یولی ایله عدالتلی نظاملر چغووینی نصیب ایتسه، ایدی.

بیوروکراتیه اوزی هرنی تدبیر قیلسه، نظام وزاکوندن بر روایت وفتوی طابوب قیلادر. گرچه نظام وقلم اوز قولنده‌در. نظاملرنك صاب وبورنینی تله‌سه قایسی طرفقه قویادر. معنالرینی‌ده اوزی تله‌گانچه تأویل وتفسیر قیلادر. شویله‌ایسه‌ده، هر بر عمل وحرکاتینی نظامنك ظاهرینه مخالف قیلماسقه طرشادر.

اما بیوروکراتیه‌نك نادان دوستی وخلقنك جاهل دشمانی قارا یوره‌کلی چن روس گروهلری باردرکه خلق اوچون بونلر بیك خوفلیدرلر. بو طائفه‌نك نظام وقانوندن خبری یوقدر. بونلر آفریکه وحشیلرندن‌ده قورقنچ

ودهشتلیدرلر. یهودیلرنی واوقوغان کشیلرنی طالاوچیلر بارده اوشبو گروه چلینلریدرلر. بوطائفه‌نك عوامی عموما دیوانه واحمقلر ایسه‌لرده، اش باشنده بولغانلرنده بر آز ظالمانه تدبیرلرده کورینه‌در. تیریوکی‌ده ایسکی دومانك چلینلرندن گیرسنشتیین جنابلرینی اولتروچیلرده اوشبو طائفه‌دن دیوب گمان قیلنادر. بو واقعه نیدن عبارت؟ بله‌سزمی؟ بو اولترو حادثه‌سی قارا گروهنك ایکنچی دوماغه جاهلانه بر تنبیهیدر: «کوبره‌ك وقاتیراق هم معقوله‌ك سویله‌گان چلینلرگنی اولترورمز، صاقلانوب سویله‌گز!» دیه‌کدن عبارتدر. ایشته اوشبو قارا گروه ایله کوره‌شو بیك مشکلدر.

بوتون روسیه‌نی اوقوتوب آغارتمیچی بو گروهنی بترو ممکن توگلدر بو گروهنی رعایه وحمایه قیلوچیلر کملر بولسه‌لرده، ظالم وروسیه اهالیسنه خائن اولاچقلردر.

باش وزیر.

یاکفا باش وزیر (اسطولیپین) دوماده خلق وکیللری طرفندن دعواقیلنغان مقصودلرنك کوبسینی ایکنچی دوما بولغانچی اجرا قیلدراچق ایمش دیگان خبرلر طارالدی.

سوزلرینه قاراغانده اسطولیپین یاورپا مملکتلرینك کوبره‌گنده جاری بولغان کونستیتوتسیه واداره مشروطه قاعده‌لرینی روسیه‌گه عموما قبول ایتمك فکرنده‌در.

بو فرضلر وجودکه کیلورمی کیلمسمی؟ خلق آراسنده طاراتلوونده‌ده بر ریا باردر بلکه حکومتنك آبروینی کوته‌رمك اوچون بر نیچه‌سی اجراده قیلنور. چونکه حکومت حریتلرنك میدانغه چقماولرینی خلقغه صول طرف پارتیه‌لرنك تورلی طاوش، وغوغا چغارولرندن ایتوب کورسه‌تمکچی بولادر. وزیرلر مجلسینك هر بر سوز وقرارلرنده بوکا اشاره‌لر واردر.

ینه‌سی حکومتنك خلقغه خیر خـواهلغینه اشانوب بیتسه‌لر، خلق قارشنده سوسیالیستلرنك اعتباری قالماياچق ایمش. گویا آنلرنك خلق آراسنده بوسنه‌لرده اعتبارغه کرولری حکومتنی یامانلاب یورگانلرندن وحکومتده حاضرده یامانلاراق کیمچیلکلر بولغانلغنـدن ایمش.

تله‌سه‌نی مقصود ایله اولسه اولسون. خلق اوچون فائده‌لی نظاملر میدانغه چقا طورسون. لکن (ب. ژیدوموستی) گازیته‌سی صایلاو عمومی ایتلودن بر آز شبهه‌له‌نه‌در. بوندن مقصود دوماغه آول خلقینی کوبره‌ك کرتو بولسه کیره‌ك. آوما ونادان آول خلقینی قای طرفقه بواسه‌ده کوندرو واشاندرو ممکن بولاچق ایمش. اوشبو ایکنچی صایلاوده آول خلقندن ایسکی فکرلیلری کوبره‌ك کرو احتمال ایمش.

حتی (وزیرلر اوزلکلرندی گنه صایلاو نظاملرینی اوزگه‌رته آلماسلر. چونکه صایلاو نظاملری توب نظاملر کبی وزیرلر فکری ایله گنه اوزگه‌ره طورغان نظاملردن توگلدر.) دیوب صایلاو نظاملرینك اوزگه‌رو احتمالینه اعتراض‌ده قیلادر. باقالم.

یاکفا وزیر اسطولیپین‌نك بر آنگلیه گازیته سینك مخبرینه سویله‌گان سوزلری هر بر گازیته‌لرده یازلدی. بو سوزلرینه قاراغانده حکومت روسیه‌ده هر بر خصوصده اصلاحات اجرا قیلورغه حقیقة نیت قیلمشدر. حکومتنك بو پلانی پادشاه حضرتی طرفندن‌ده معقول کورلمشدر. وزیر خلق آراسنده تورلی فتنه چغووینی بیك احتمال طوتادر لکن نیندی واقعه‌لر پیدا بولسه‌ده، حکومت هر احتمالغه حاضر ایمش.

وزیرنك بیانینه نظرا روسیه کامل طنچلاب بیتکانچی زندانغه یابولر شهردن قوولر، گازیتلرنی طوقتاتولر همان دوام ایته‌چکدر.

بو مینیسترنك گمانچه حکومتنك پیر بیرو نیتی اول خلقینه معلوم بولغاچ آول فتنه‌لری باصلاچق. عسکرنك‌ده حکومتکه اطاعتنده شبهه یوقدر. وزیر آخـرده دیمش: «روسیه‌ده اصلاح وتجدید قیلناچق ایکی نوع مسئله‌لر باردر. برسی معیشت مسئله‌سی که آول خلقی ایله اشچی طائفه‌سی‌نك حالینی اصلاحدن عبارتدر. بو مسئله‌ده حکومت بیك اخلاص ایله طرشاچقدر. ایکنچیسی اداره سیاست وحریت مسئله‌لریدرکه بو خصوصده حکومت وقت وحالنك جایینه قارایاچقدر. هر نه ایسه، حکومتنك نیتی آرتقه چیکمك توگل، ممکن قدر همان آلغه طابا آتلامقدر.» بو سوزلرنی نقل قیلغان پیتر بورغ گازیته‌سی «هر نه ایسه معقول اشلرنی حکومتك باشلی طوررووی معقولدر.

صوکره بیتشمه‌گان بیرلری کورنسه، خلق اوزی قوشلاسه کیره‌ك» دیدر.

کسب ومعاش غوغاسی.

قورال وآقچه خواجه‌لری ایله اش وعمل خواجه‌لری آراسنده‌غی نزاع کوب سنه‌لردن بیرلی دوام ایتمکده ایدی بو صوکغی سنه‌لرده بیگره‌ك ده قوزغه‌لندی.

ایسکی زماندن بیرلی خلق آراسنده مال ودولت، قوّت وقدرت اسبابینك بر نچیلرندن وایك نق واوتکن قورالردن صانالادر. عوام آراسنده مالغه قارشی هیچ بر قورال قارشی طورا آلمی دیوب گمان قیلنمقده‌در.

شول سببدن: «کوچلی ایله کوره‌شمه،ماللی ایله طالاشما» معناسنده بر نیچه مقال بزنك ترکی تلینه‌ده کرمشدر.

مال وآقچه تورالری سـایه‌سنده بایلر نیچه عصرلردن بیرلی اشچی فقرانی قوللری حکمنده آسراب کیلمشلردر. لکن بو صوکغی زمانلرده بو قورالرغه قارشی یاکفا بر قورال چقدی‌که (زاباستوفکه)دن یعنی اتفاق ایله اش طاشلاودن عبارتدر. اشچیلر اتفاق ایله اش طاشلاغاندن صوك خواجه‌لرینه بیك کوب ضرر وزیان کیله‌چگندن فابریکه وزاوود خواجه‌لری ابر-کسز اشچیلرینك صوراغان مطلوبلرینی بیرورگه مجبور بولالر. اشچیلرنك فائده‌سی آرتقان صاین خواجه‌نك فائده‌سی کیمیدر.

شویله ایسه‌ده خواجه اوز فائده‌سینی کیمتمی حالی یوقدر. لکن بو صبر وتحملنك بر چیگی باردر. ضرر طرفینه یاقنایا باشلاغاچده خواجه فابریکه وزاوودینی یابا باشلیدر.

اشچیلرنك اتفاقی خواجه‌لرغه ضررلی بولغانی کبی خواجه‌لرنك اتفاقی‌ده اشچیلر اوچون ضررلیدر. اگرده خواجه‌لر برسندن چقغان اشچی‌نی ایکنچیسی آلماسقه، واشچیلر طوقتاغان خواجه‌لرغه ممکن قدر یاردم ایته‌رگه اتفاق قیلسه‌لر، اشچیلرنك حالی مشکل بولادر. اول زمان بوتون شهر یا ولایت اشچیلری عموما اش طاشلاب کسبداشلرینه یاردم ایته‌رگه مجبور بولالر. لکن بو حالنی بیك اوزاقغه صوزوب بولمیدر.

چونکه بوندن بوتون شهر خلقینه خصوصا اشچیلرنك اوزلرینه ضرر کیل باشلیدر

اشچیلرنك بیك عاجز ومحتاجلری ایرکسز اشلی باشلارغه مجبور بولالر. شول روشچه اش طاشلاو اوزاقغه طارتلمی. هم مقصودده حاصل بولمی. بونی اوزاقغه طارمق اوچون اشچیلر اتفاقی اش طاشلاغان اشچیلرگه آقچه بیرو ایل‌ده یاردم ایته‌در.

(سوسیال ـ دیموکراتیه) یعنی (اجتماعی عامی) فرقه‌سینك بو احتماللر اوچون تورلی تدبیرلری واردر.

جمله‌دن برسی اشله‌می کون‌کوره آلماسلق فقیر اشچیلرنی مقصودی حاصل بولغانچی بر نیچه آیلرغه چیت مملکت فابریکه‌لرینه یوللامقدر.

ایشته اوشبو تدبیرگه قارشی طورمق اوچون حاضرده گیرمانیه وآوستریه بایلری بوتون دنیا اشله‌تو چیلرندن مرکب بر (خواجه‌لر اتفاقی)یاصامقچی بولالر ایمش. بـو اتفاقغه داخل بولغان خواجه چیت مملکتدن اشلرینی طاشلاب کیلگان اشچیلرنی قبول ایتمیه‌چکدر. لکن بونك طبیعی بر جوابی طابلاچق‌که چیتدن کیلگان اشچیلر قبول ایتلمگان تقدیرده شول مملکت اشچیلری‌ده اشدن طوقتایاچقدر. شول روشچه نیچك بولسه بر زمان خواجه‌لرغه اشچیلر غالب کیله‌جکلردر.

خدا هر طرفقه انصاف ویرسون.

مجلس الدین.

عبدالدین (عبدالحق توگل) : « افندملر فرق‌یلدن بیرلی دین وملتکه کوب خدمت ایتدکمدن لیاقتم بولماسه‌ده، موگفارچی کوب مجلسلرده مریدلرم خواص‌جهلا طرفندن رئیسلککه صایلانوب کیلدم.

بناعلیه بومجلسکه‌ده رئیسلککه اوزمنی موافق کوره‌من » دییوب صدر مجلسکه اوطوروب بنه سوزگه کرشدی: « جماعت، بونده بیك کوب کشی جییلغانمز. بیك مهم مسئله‌لردن‌مذاکره قیلورغه کیره‌ك. کوب گازیته‌لر سیاسی مسئله‌لر ایله چوالالر.

بعضلری علم ومعارفدن بحث قیلغان‌بولا. اهل اسلام آراسنده نی‌قدر عمومی مجلسلر بولدی هربرنده یا دومادن بحث قیلدیلر، یاکه پارتیه‌لردن سوز قوزغاتدیلر. یاکه مکتب، مدرسه، اصلاح وپروگرام‌دییوب یوق نرسه‌لر ایله ماتاشدیلر. بزمسلمانلرغه ایك قدرلی نرسه دین. دینمزدن بحث قیلورغه کیره‌ك زینهار دینمزنك زمانمزغه مناسبتلی‌مسئله‌لرندن بحث قیلیق. اوك‌طرفدن ۱۰ ملاایله بر نیچه نادان عوام: « آفرین، آفرین! شولای کیره‌ك شولای کیره‌ك! » دییوب قچقردیلر. صول طرفدن بر نیچه یاشلر (نی‌ژیلایم، دیندن بحث‌قیلنماسون. بومجلس دین مجلسی توگل. سیاسی‌مجلس. دین بحثی مدرسه‌لرده بولور. زمانمزسیاست زمانیدر. آتو بایکوت!) دییوب قچقردیلر.

اورتاده‌غی ۱۵ ملاایله بر نیچه اهل افکار کولوب سکوت قیلدیلر.

اوك طرفده‌غیلر : فنت کیره‌کمی، اصول جدیدکیره‌کمی، (دن) بولسون (دن) ! دییوب باغردیلر.

عبدالدین : خلقنك کوبره‌کی دیندن بحث قیلونی معقول کوره‌لر ایکان. شول‌سببدن ایمدی دیندن بحث قیلامز: جماعت، شریعت علمینی یاشلرگه اویره‌تو فائده‌لی بولوب چقمادی. یاشلر شریعتنك هر بر سرلرینی آچا باشلادیلر. اوفاده (طائرالدین) افندی برمجلسده اشراط ساعت نی‌تأویل‌قیلغان.

ایکنچی مجلسده بیرتوگه‌ره‌ك هم ئه‌یله‌نوب طورا دیگان. جایقده کامل‌الدین فقه‌کتابلرینك متنلرندن بر نیچه روایت یازوب خاتون قزغه قاچوشرعاً فرض توگل دیگان. بر نیچه مصلح‌الدین افندلرده بوفکرده ایمشلر. لکن فتنه وغوغادن قورقوب‌سکوت قیلوب طورالر ایمش.

احتمال کتابلرده بوندی روایتلر بولور. کتابلرده بار دییوب هرمسئله‌نی عوامغه آگلاتوب‌بترورگه‌یارامی. شریعت حکملرینی زمانینه قاراب خلقغه چامالاب آگلاتورغه کیره‌ك زینهار حضرتلر اوشبو مسئله‌ده‌اجتهاد قیلوب، خاتونلرغه‌قاچونی‌فرض ایتوب‌وقاچماونی حرام ایتوب بیرگز »

اوك طرفلر : (بیك معقول. بزهرقایومز قاچونی حرام ایته‌رگه رضا) دییوب قچقردیلر.

غلوالدین: قاچوغنه توگل، خاتونلرغه اویدن چغونی مطلق حرام ایته‌رگه کیره‌ك. چونکه دنیاده خاتون قزنك گه‌وده‌سینی کوررگه‌ده‌یارامی‌طورغان‌کشیلر بولوراحتمال.

کوکب الدین : جماعت‌سز مسلمان بولسه‌گز، شریعتدن اوزماگز، هرنرسه‌گه اوزعقلگز ایله حکم قیلماگز. فقه وشریعت کتابلرنده‌خاتونلر حقنده نی‌روشچه سویله‌نگان بولسه، شونی قبول‌ایته‌رگه کیره‌ك. شریعتده بیان قیلنماغان حکم بولسه، اول خصوصده نادان عقل‌ایله‌گنه حکم قیلورغه یاراماس. بومجلسده ۲۵ قدر علمابار. آنلردن‌ده صورارغه کیره‌ك.

عبدالدین : حضرتلر، بوخصوصده سز نی ئه‌یته‌سز؟ زینهار یوزنی قاپلاونی فرض وکورنونی حرام ایته‌طورغان برروایت‌طاوب بیرسه‌گزله. بوقاچوبیك کیره‌کلی وحق اش. اگرده دلیل وروایت طابسه‌گز، مین‌اوزمنك ریاالدین‌مده بیان قیلورمن.

صفی‌الدین : یاری، یاری عبدی آبزی روایت ازله‌رمز. نیچك بولسه‌ده بر عبارت یاصارمز.

زمان‌الدین‌قاضی : بومسئله‌کوب‌سویله‌نگان وحکمی هربرعلماغه معلوم بولغان مسئله اولدیغندن بو (وقت) ده بزآندن بحث قیلونی تدبیر تجاریمزگه موافق طابمیمز.

شیخ ادب‌الدین : گرچه فقه کتابلرنده اجنبیه‌نك یوزینه بلامیل نظرجائز دییلمش ایسه‌ده، فساد زمان اوچون علما ومشائخ بوزماننك تسترنی معقول کورمشلردر.

کوکب الدین: بومجلسده بعض علمانك فکر مخصوصندن خبر بیرمیچی شریعتنك اوزحکمینی بیان قیلمق کیره‌ك. علمانك تورلیسی تورلی فکرلرده اوله بیلورلر.

نظرالدین: هدایه‌ده، غررده‌ابن‌عابدین‌ده هم مجمع‌الانهرده اوشبوعباره‌لر بار: . . . بوگابناء . . .

عبدالدین : (طوقتا، سین بومسئله‌ده سوز سویله‌مکچی بولسه‌ك، بزصوراغانچه ایتوب سویله. کتابلرده سوزکوب بولور.

حجاب‌الدین : کافر، بدبخت، یوزی قارا!

شاعرالدین : منکر، ملحد، دهری. اویالمیسکمی؟ احمق!

مفاعلین، فعولن، فاعلات، فاعلات الخ.

کوکب الدین : سز نی‌اوچون نظرالدین افندینی بوقدر سوگه‌سز؟ اول اوز فکرینی سویله‌می کتابلردن نقل وروایت قیلا ایچ. آنك شخصی قصورلری بولسه، آنی سویله‌و بومجلسنك اشی توگل.

عبدالدین : یوق، یوق، بونك‌عوام‌آراسنك

کتابلرنك آندی سوزلرینی نقل قیلماسون .

فخرالتین : مین بابادن بیرلی طکلاب طورام بو سوزلر گزنك هیچ برسندن کریستانگه پولیزنی سوز چقمی. رابوچی اوچون ده بوطارتشو لرگزده ژیگود کورنمی. مینم منیبیمده بو ژاپروس خاتونلرنك پراژالرینه کاساتسه ایته در. پوئیتومو آنلر بوطوغریده اوزلری طارتشورغه تییشلی : « طارتشو ایله طابلور پراژالر گازیته یازو ایا بلنور نراژلر » آکلاویمه قاراغانده بوسوزلر (ژینسکی ژوپروس) دن بولسه کیره‌ك مین بر ایسکی کالیندارده‌ده بو ژاپروس حقنده یازلغان بر استاتیه کورگان ایدم . شوندن قاراب باغارغه کیره‌ك .

خلق الدین : فخرالتین افندی نی سویله‌سه، مین شونك سوزینی معقول کوره‌م .

حرالدین : مین سینته برگه قدر تعطیل ایته‌من . بناء علیه سوز ومجلسگزگه حاضرده قاتشا آلمیمن .

ضحاك الدین : بن ده سینته برگه قدر تعطیل ایده جکم. خا خا خا ! .

اسهام الدین : عصرالدین افندی قیامته قدر تعطیل ایتمك فکرنده ایسه‌ده، بن دوام ایده‌چکمن. خاتونلرنی قاچودن منع قیلمقچی ایدم . ایمدی اوزمدن ایرلر قاچا باشلادیلر.

مخبرالدین : مینم اداره‌مه ییدی سیکز خاتون اثر وتحریرلری ایله یاردم ایتدکلرندن خاتونلرنك خلافینه سویله‌ودن قورقامن . خاتونلر فائده‌سینه سویله‌رگه چه‌ن بازارندن قورقامن .

ملا نصرالدین : چالما سینی کیه‌ش، پوتاسینی باغلامش. تشلرینی ارژایتوب قوللرینی جه‌یوب مجلسده سوزلرنك نظامسزلغندن کولوب تیك طورا هیچ بر سوز ده‌شمی .

عدیم الدین : بو مسئله‌ده عقل برله گنه حکم ایتو معقول بولسه کیره‌ك .

اوك طرفدن : آفرین، شولای کیره‌ك . شریعتده روایت بولماسه، عقل برله حکم قیلورغه کیره‌ك. بز هر برمز قاچروغه گولس بیره مز.

نورالدین : عنایة الله قاضینك فتواسینه نظراً خاتون قزلر صایلارغه قاتشورغه درست بولسه کیره‌ك .قاچو مسئله‌سی ایسه، بزنك شهرده خاتونلرنك هیچ قاچقانی یوقدر.

آلاف الدین : مین یکرمی یلدن بیرلی خاتون قزنی قاچرو طرفنده من . بو خصوصده منی قاناتیك دییوب بیك سوگه‌لرده. نی قیلمق کیره‌ك ؟ شریعتدن دلیلم بولماسه‌ده، رأیمنی حق دیب بله‌من . لکن بوندی دینی مسئله گه بزنك کبی دین علماسندن بولماغان کشیلر قاتشماسه‌لر، معقول بولور ایدی .

کوکب الدین : جماعت ، سز حجاب وتستر حقنده فقه کتابلرینك کراهیه بابنده یازلغان حکملرنی عوامغه آکلاتونی معقول کورمیسز ایکان. اما یاپونیه خلقینه نی جواب بیره‌مز . آنلر اسلام دینینك هر حکمنی معقول کورگانلر . فقط قاچو مسئله‌سنده گنه خاتونلری آبتراب طورالر ایکان . (۹۱۸) سنه مقدم اوشبو قاچو مسئله‌سی ایله (۸۰) میلیون روس قومینی اسلامیتدن بیزدروب قالدرمش ایدك . ایمدی ینه (۵۰) میلیون یاپونیلرنی ده‌می شول مسئله ایله اسلامیتدن محروم ایده جکز ؟

تدبیرالدین : یوق، یوق. یاپونیه خلقینه شریعتده بولغان روایتلرنی ئه‌یتورگه کیره‌ك . یوقسه آنلر اسلام دینینه یاقن ده کیلمسلر . اما اوز عواممزغه شریعت حکمینی نیچك معقول کورسه‌ك، شول روشچه بیان قیلمق کیره‌ك.

اصول الدین : اوزمده صریح بیان قیلنماغان اشده اجتهاد قیلورغه رخصت . لکن اوز فکرگز ایله گنه حلالنی حرام و حرامنی حلال ایته‌رگه هیچ رخصتم یوقدر. آخری کوب .

علم الدین بن تیمربای .

دار المعلمین

قزانده اوشبو کوزده آچلووی مفروض دار المعلمین‌ده تعلیم ایدله‌چك فنون ودروسنك پروگرامینی ترتیب قیلو اوچون تعیین قیلنمش کامیسیه ، (۲۵) نچی ایبولده جییلوب برنچی مذاکره‌سینی ایتدی .

قطعی قرار اوچون ۱ نچی آوگوستده تکرار جییلاچق اولدیلر.

بو مجلسده دار المعلمین‌نك اوّلگی ایکی سنه سنده اوشبو فنون ومعلوماتنك تعلیم قیلنمقلغی مناسب کورلدی :

۱) طریق تعلیم (میتودیکه)، ۲) اصول تعلیم (دیداکتیکه)، ۳) تعلیم عملی، ۴) مشق خط، ۵) قواعد تجوید، ۶) تجوید قرأت، ۷) قرأت ترکیه ، ۸) نحو ترکی، ۹) املا وانشا ۱۰) لسان عثمانی ، ۱۱) معلومات اسلامیه، ۱۲) علم اخلاق ، ۱۳) حساب صحاح وکسور. ۱۴) هندسه ورسم ، ۱۵) جغرافیهء عمومی ، ۱۶) تاریخ دینی ، ملی وعمومی. ۱۷) علم اشیاء (مخلوقات ومصنوعات) ۱۸) الحان ومقامات (الهی).

بو فنلرنك هر برسندن ایکی سنه‌ده ضبطی ممکن اولان مقدارده مختصراً واجمالاً تدریس قیلناچقدر .

وقتی ایله دار المعلمین ترقی ایتدکده دورت بیش سنه‌لك ایدلوب بو فنلر تفصیلاً تدریس قیلنمق ایله برابر تاریخ طبیعی، فیزیکه ، کیمیا وحفظ صحت فنلری‌ده مناسب اولدقلری قدر آرتدرلاچقدر .

اوشبو دار المعلمین‌گه قبول ایدله‌چك شاگردلرنك (۱۵) نچی یاشی طولغان بولمق واوزی ابتدائی مکتبلرده اوقولا طورغان معلوماتدن خبردار بولمق شرطدر.

۱۵ یاشی طولغان بالا یا مدرسه‌ده بر از عربچه اوقوغان یا که بر مکتبده ابتدائی درجه‌ده روسچه اوقوغان بولووی فرض قیلنادر . بوقسه، دار المعلمین‌نك اوزنده نه عربچه ونه‌ده روسچه اوقوتلمایاچقدر.

اوت قضاسی، یانغون.

بو سنه شهرلرده آوللرده یانغونلر کوبره‌ك واقع بولدی. صیزران شهرینك یانووی کبی یانودن نیاده بیك سیره‌ك بولا طورغان واقعه‌لردندر . کیمیاگیرلر طرفندن نی قدر اجتهاد قیلنسه‌ده، بو کونگه قدر یورتلرنی یانمی طورغان ذاتلردن بنا قیلورغه موفق بولندیغی یوقدر. طاشدن صالنغان یورتلرده یانادر. چونکه حاضرگه قدر هیچ بر یورتنی آغاچ ذاتندن خالی قیلوب بولمیدر. امیریکه‌ده آغاچ ذاتینی هیچ قاتشدرمیچی قالن پیالا ایله تیمردن برنیچه یورت صالندی. لکن بو بیك قیمتگه توشه‌در. ینه امیریکه‌ده هیچ یانمی ویووشله‌نمی طورغان بر آرزانلی ماده‌دن یورتلرنی قالوبقه قویوب بنا قیلورغه بر عمل چقدیغی گازیته‌لرگه یازلمش ایدی. آخری اول‌ده تطبیق میدانینه چقا آلمیچی مخترعینك خیالنده‌غنه قالدی . هر نه ایسه بو کونگه قدر اوت قضاسی بنی آدم اوچون شوندی بر بلادرکه هنوز بوندن امنیت یوقدر. هیچ بر کشی یورتی، مال متاعی یا که اوزی یانوب

فقر یاهلاکتکه توشوودن امین توگلدر. خصوصا جاینك بیك اسسی کونلرنده کوب کشینك جانی اوچ تو بنده‌گنه طورادر.

نیمسچه‌فنی‌ژورنالارده‌خلقنی‌اوت‌قضاسندن قوتقارو خصوصنده ینه بیك کوب تورلی فکرلر یازلا باشلامش. بعضلری یورتلرنی یانمی طورغان ذاتقه سکدرلگان آغاچدن بنا قیلورغه قوشالر. بعضلری یانا باشلاغان اوتنی سوندرورگه تورلی علاجلر طابالر.

بعضلری آدمیلرنی یانودن قوتقارو اوچون علاجلر ازلیلر.

ایفیر دیگان صییق‌ذاتقه چلاتلغان‌بارمافنی اریگان قورغاشنغه طغلسه‌ده، هیچ پشمی ویانمیدر. (صیرنی کیسلاتا) کوکردصووینه صوقاتشدروب گه‌وده‌گه‌اشقلسه، اول گه‌وده‌ده اوتقه یانمیدر.

اوشبولرکبی اوتقه‌قارشی‌طورا طورغان‌ینه برنیچه ماده‌لر باردرکه تماشا خانه‌لرده‌مشعبذ فوکسنیکار شول ماده‌لر ایله فائده‌له‌نوب خلقنی تعجبه قالدرمقده‌درلر.

بعض حکیملر اوشبو ماده کبیلرنی تکرار تجربه قیلوب اوت قضاسینه قارشی‌طورورغه بر تورلی دوا وعلاج ازله‌رگه کرشدیلر. خدا موفق‌قیلسون. بیك‌مهم وکیره‌کلی اشدر.

دنیانك الوغ دولتلری.

(۱۸۷۷) نچی سنه‌ده واقع مشهور روسیه وترکیه صوغشینه قدر یاۋروپاده بیدی الوغ دولت بار ایدی‌که (روسیه آنگلیه، فرانسیه، گیرمانیه آۋستریه، ایتالیه وترکیه)دن عبارت ایدی. گویا بوتون بیر یوزینك تصرف وتدبیری بونلرنك قرار واتفاقلرینه باغلانمش ایدی. گرچه قتای‌ده اول زمانده الوغ دولتلردن حساب قیلنورغه لایق ایدی دنیا اشلرینه قاتشمادیغندن الوغلردن صانالمی ایدی. الوغلق‌نك معناسی شولدرکه حقوق بین‌الدول نظاملری بوینچه الوغ دولتنك داخلی اش وپولیتیکه‌لرینه هیچ بر دولت رسمی روشده قاتشا آلمیدر. آنی مملکتی اچنده براش قیلورغه هیچ کم‌کوچلی آلمیدر. حتی کیگاش بیروده عارلك صانالادر.

مذکور صوغشده روسیه عسکری طرفندن بیگلوب مغلوب بولو سببلی ترکیه‌نی الوغ دولتلر آراسندن چغاردیلر. شول سببدن حاضرده ترکیه‌نك هر اشینه چیت دولتلر قاتشالر. عارلك بولور دییوب قزغانو واویالو یوقدر. قوللرندن کیلسه، تیز زمانده بولوب ترکیه‌نی جغرافیه خریطه‌سندن یوق قیلوب‌ده قویار ایدیلر.

ایمدی حاضرده یاۋروپاده الوغ‌دولت‌لر آلتیدر. اما (۱۸۹٤) نچی سنه‌ده قتایغه‌غالب بولووی سببلی آزیه‌دن یاپونیه‌ده دنیانك الوغ دولتلری آراسینه کردی. قتای ایسه، ایکنچی درجه‌گه توشدی. ایسپانیه‌گه غالب بولووی‌سببلی آمیریکه‌شمالنده‌گی‌جمهوریات متفقه‌ده دنیانك سیاسی کیگاشلرینه قاتشا باشلادی.

اما روسیه گرچه یاپونیه‌گه مغلوب بولمش ایسه‌ده، الوغ دولتلر آراسندن چقدیغی یوقدر. داخلی فتنه‌لرنی باصامز دیگان بولوب چیتدن قاتشا باشلاسه‌لر، روسیه‌ده ایکنچی درجه‌گه توشکان حکمنده بولاچقدر.

خارجی خبرلر.

مصر.

آنگلیه وگیرمانیه گازیته‌لری مصرده اتحاد اسلام ونشر اسلام فکری قوزغالونووینه بیك خفالانالر. مصرده عربی گازیته‌لرنك اسلام دینینی مدح قیلوب یازولرینه‌ده بیك اچلری پوشا. قتایغه ویاپونیه‌غه اسلام میسیونیرلری یوللامق اوچون مصرده آقچه کوب جیلووینی‌ده حسد قیلالر.

یاپونیه ایمپیراتوری واهالیسی اسلام دینینه کره‌ایمش‌دیگان خبردن‌بیك قاوشاغانلر. آنگلیه حکومتی بو خصوصده یاپونیه‌دن رسمی صورتده جواب‌ده صوراب آلمش.

یاپونیلر قسقالق‌ایله بیك اوستا جواب بیرمشلر: «بزده (۱۸۸۹) نچی سنه‌دن بیرلی حریت دینیه اعلان قیلندی. خلقمزنی اسلام دینینه کرورگه کوچلی‌ده آلمیمز هم آندن منع قیلاده آلمیمز. خلقمز دین ازلی. قایسی دینگه کرسه‌لرده اوز اختیارلری» دیمشلر.

پوست اسملی گازیته بو اشلر هربرسی سلطان عبد الحمید پولیتیکه‌سی دییوب یازمش. حال‌بوکه یاپونیه‌نك دین مجلسینه استانبولدن هیچ‌کم باراده آلمی قالدیلر.

خیر، یاشرن روشده کیگاشلر یورتلسه، عجب توگلدر.

پ. ۋیدوموستی گازیته‌سی آنگلیه‌نك (گلوبه) اسملی گازیته‌سندن بو خصوصده اوشبو سوزلرنی نقل قیلادر: «سلطان اسلاملرنی برله‌شدرمك مقصودی ایله مصر مسلمانلرینی آنگلیه خلافینه قوتورتووی بیك زور خطادر.

چونکه مصر مسلمانلری قوتوروب آنگلیه‌نی قووا باشلاسه‌لر، ترکیه‌نك اوزینه باشقه دولتلرنك هجوم قیلو احتماللری بیك قریبدر. چونکه ترکیه‌نك آریه قطعه‌سی آنگلیه حمایه‌سنده‌در. اگرده مصرآچووندن آنگلیه بو حمایه‌نی طاشلاسه، ترکیه‌نك دشمانلری باشلرینی کوته‌ره‌چکاردر. ترکیه‌نك سلامت طورووی آنگلیه‌نك حمایه‌سی سایه‌سنده‌گنه‌در.»

ظن قیلورسك‌که آنگلیه عهد ووعده‌سنده طورا طورغان بر دواتدر. صوغش باشلانغان تقدیرده آنگلیه ترکیه‌نی حمایه قیلمایاچغی هر کمگه معلوم بولسه کیره‌ك.

ترکیه.

استانبول ارمینلرنك، پاقریارخی اورمانیان ترکیه حکومتندن اوشبو ماده‌لرنی صوریدر؟

۱) ارمنیلر هر حقوقده ترکیه نظامنده مسلمانلر ایله تیگز حسابلانسون.

۲) ارمن آوللرندن وچبرکاولرندن خزینه‌گه آلنغان بیرلر قایتارلسون،

۳) ارمنیلر دوخاونی صوبرانیه‌سینك اوَلگی پراۋالری بیرلسون،

٤) ارمنی محله‌لرنده‌گی مکتبلر خصوصی اسمندن چقوب رسمی صانالسون.

۵) آناتولیده کیرك بیرلرگه آرخیری کبی دین باشلقلری تعیین قیلنسون.

بو مسئله‌لرنی قاراماق اوچون سلطان وباب عالی طرفندن تعیین قیلنغان کامیسیه بوماده‌لرنك هیچ برنده ترکیه‌حکومتی اوچون ضررلی اش طابمیدر بناء علیه اورمانیان لوازمینی طاشلامیچی اورننده قالووی‌ده احتمال ایمش.

ترکیه‌ده ارمنیلر آراسنده دخی فتنه باش کورسه‌ته باشلادی. پاتریاخلری کوب ایرکله‌کلر صوراب عریضه بیرمش ایدی. اگرده اجرا ایتلمه‌سه لوازمنی طاشلایاچقدر.

ترکیه‌ده ارمنچه گازیته چغاروچیلردن دورت محرر شهرلرندن قولوب آناتولیه‌گه

یوللانمشلر سببی ترکیه حکومتینه قارشی حاضرلەنه طورغان فتنەگه قانشولری ایمش.

❧ کرید جزیرەسنینك خلق مجلسی ترکیه تصرفندن تمام چغوب گریتسیەگه قوشلورغه قرار بیرمشلر ایدی. بو حالنی سلطان کرید اشلرینه قاتشا طورغان دولتلرگه بلدروب شکایت قیلمشدر. بو دولتلر کریدکه گریتسیه عسکری کیلووینه هیچ راضی بولمامشلر.

❧ سلطاننك خفیه یعنی شمپی وجاسوس باشلغی رفعت بك وفات بولغاندن صوڭ اوغلی آتاسندن قالغان کاغدلرنی آلوب شویتساریەگه قاچمشدر، اوشبو کاغدلرگه قاراب سلطاننك یولدز سراینده بولغان یاشرن سرلرینك هر قایوسینی یاوروپاغه مشهور قیلمق فکرنده ایمش. سلطان وکیللری طرفندن بو قاچقنغه بیك کوب آقچەده بیرلمش ایسەده قبول ایتمەمش. چونکه یاوروپاغه سرلرنی آچودن بیگرەك کوب آقچه طابماقچی ایمش.

آتاسی نفرتلی کسبی ایله نی قدر بی گناه مظلوملرنی تورلی بلالرگه گرفتار ایتمشدر. ایمدی اوغلی آتاسینك کسبینك کیریسنچه ینه نفرتلی بر اشکه طوتنمش ایکان.

آتاسی رفعت حق وباطل سرلرنی چیتدن یولدز سراینه طاشیمش ایکان. بیچاره اوغلی ایمدی آتاسینك عکسنچه یولدزدەغی سرلرنی چیتکه چغاراچقدر.

(کل شیء یرجعه الی اصله) مقال شریفی کوبسنچه طوغری کیلەدر.

قتای.

مانجوریەده تلگانچه یورگان وقتده پورت آرتورنك تون طرفنده دیگز بوینده اینکائو شهری اطرافندن روسیه حکومتی مأمورلری (۷۰۰) مڭ تائل قدر ایمانا جیمش ایکان. بو جیلغان آقچه قتای خزینەسینه طابشرلورغه تییشلی ایکان. نی سببدندر طابشرلماغان روسیه خزینەسینه طابشرلغانمی طابشرلماغانمی اهلینه معلومدر.

اما هر نەایسه، قتای حاضرده شول آقچەنی روسیەدن بیك طفرلاب صوریدر.

قتاینك بو آقچەنی روسیه خزینەسنده آقچه کوب زمانده صورامی یوقلاب قالووی تدبیرسزلگیدر.

ایمدی آقچه‌ازایغاچ صوراوی اوصاللقدر.

بوسنیه.

امانة آوستریه تصرفنده بولغان بوسنیه ولایتنده بیلینابوسنی شهرنده مسلمانلرده نصرانیلرده آوستریه مأمورلرینه قارشی طورا باشلامشلر. سببی نالوغ وایمانالرنك تحمل قیلنماسلق کوب صالنووی ایمش.

مصر.

مصرده قاهر ایله اسکندریه شهرلری آراسنك تیمر یول استانسیەسی تیرەسنده کوگەرچین آولرغه چقغان آنگلیه آفیسرلرندن برسینی دنشوای قریەسی مسلمانلری قینامشلر ایدی بو واقعه آنگلیه عقبه مسئلەسنده ترکیه گه خلاف طورووی آچوندن قیلنمش ایدی. بوکونلرده مذکور قریه کشیلرینه بیك قاتی حکملر اولوب بر نیچه کشی کاتورگه جزاسینه حکم قیلندی.

یاپونیه.

مصری اللواء گازیته سینك نقلینه نظرا لوندونك مورنینغ پوست گازیتەسی یاپونیه اهالیسینك مسلمان بولولرینی بیك حسد قیلادر: بواش هیچ معقول توگل دییوب بیك کوب دلیللر کیترەدر:

«واقعا یاپونیه ایمپیراطوری مسلمان بولسه، قتاینك (۷۰) میلیون وجاوا جزیرەلرنده (۳۰) میلیون جمعا یوز میلیون اهل اسلامنی اوزینه قاراتوب دنیا جهتندن بیك کوب فائده ایتەچکدر. لکن بو فائده اوچون ایمپیراطور اوزندن اوز خلقینك اخلاصینی قایتاراسی کیلمس.

یاپونیه اهالیسی بوددا مذهبینه بیك مخلصدرلر. پادشاهلرینیده ایزگی ومقدس صانامقدەدرلر. اگرده اسلامیتی قبول ایتسه، بو پادشاه خلق کوزندن توشەچکدر.

یاپونیەده اسلام شائع بولسه هندستان مسلمانلریده یاپونیەغه محبت قیلاچقلر. بوڭا یاپونیەنك دوستی آنگلیه هیچ راضی بولماس.» دیور.

❧ گیرمانیەده (۲۵) دارالفنونده اونکان سنه (٤٤.٩٦٤) شاکرد استودینت تحصیل علوم قیلمشدر.

❧ ترکیه ایله بلغاریه آراسنك اورتاق رومیلیه اسملی ولایتده فیلیپوپول شهرنده بلغار ایله گریکلر آراسنده صوغش چغوب بیك کوب کشی قرلمشدر. اوچ یوز قدر مال دکانلری طالانمشدر.

ترکیه وبلغاریه.

ترکیەنك گریتسیه ایله آراسی بوزلوب طورا. اما بلغاریه ایله دوستلق قوتلەنمکدەدر.

ترکیه بلغارلرغه ماکیدونیەده دین اشلرینه ایرکنلك بیره هم سودا خصوصندەده تورلی مساعدەلر وعده قیلادر. بونك مقابلینه بلغاریه ماکیدونیەگه فتنه چغاروچی بلغارلرنی ییبەرمسکه هم بلغاریەدەگی مسلمان وقفلرینی اوزلرینه قایتاروب بیرورگه وعده قیلادر.

❧ آفستریه ایله صیربیه آراسنده مال چغارشو خصوصنده صوغش چغو احتمال ایمش شونك اوچون هر ایکی طرفنك چیکلرنده صوغش اوچون بیك قاتی حاضرلەنەلر.

آنگلیه.

آنگلیەده لوندون شهرنده بو کونلرده عمومی صلح مجلسی دوام ایتەدر. بو مجلسده آنگلیه یاوروپا مملکتلرنده قوری عسکرینی کیمتوگه بیك ترغیب قیلادر. اما اوزی دیگز عسکرینی وصوغش کویمەلرینی همان قوتلیدر.

برەر آی مقدم دیگز صوغشی تجربەسی (مانیورا) ده یاصادی. بو تجربەده اوزینك دیگزده برنچیلگینی صناب آلدی هم عالمگەده کورسەتدی. اولدەده زورلقده ومحکملکده برنچی برالوغ کویمەسی بار ایدی. ینه شول پلانده اوچنی اشلەتەدر. شونك اوچون آنگلیەنك بو تدبیرندن شبهەلنەلر: باشقه دولتلرنك قوری عسکرینی کیمتوب اوزی همان قوتده برنچی بولوب قالماقچی بولا دیلر. آنگلیەنك قوری عسکرینی کیمتەسی یوق چونکه اول آنده اولدەبیك آز وضعیفدر.

قتای.

قتاینك چیلی ولایتینك باش والیسی یوآنشیکای تدبیری بوینچه عسکرلرگه یاپونیه ترتیباتی تعلیم قیلنادر. هر طرفده استحکام وکرپوستلر یاصالمقده واسکیلری یاڭغارتلمقدەدر. یاپونیەنك صوغش تجربەلری مانیورالر ایله بالفعل اجرا قیلنوب صنالمقدەدر.

بر بیرده استحکام یاصار اوچون ییر قازلغان زمانده ییر آستندن بر میلیون صوملق خزینه طابلمشدر.

هندستان

آنگلیه هندستاندن هر یلده (۲) میلیارد قدر نالوك جیادر. بو آقچەنك بر میلیاردی هند

عسکرینه صرف قیلنادر. قالغان بر میلیاردی آنگلیه خزینه‌سینه‌دان وخراج حکمنده بولوب آلنادر.

نالوك وایمانا کوبلکندن هند خلقی بیك بیزار وعاجزدر. یکرمی‌یلدن بیرلی بو خصوصده تورلیچه عریضه‌لر بیروب قارادیلر. آنگلیه طرفندن هیچ التفاتقه آلنغانی یوقدر.

طرانسؤاآل.

آنگلیه‌گه قارشی صوغش آچوب شهرت طابقان مشهور بورلرنك مملکتی طرنسؤاآل آنگلیه حمایه‌سنده اولسه‌ده، آؤتونومیه بریلچه اوز آلدینه اداره‌ٔ مشروطه نظاملری بوینچه اداره قیلناچقدر. برنچی ملت مجلسلری (٦٩) کشیدن وایکنچی مجلسلری (١٥) کشیدن عبارت بولاچقدر.

مجلسلرده آنگلیه‌چه سویله‌رگه‌ده گوللاندیه تلنچه سویله‌رگه‌ده رخصت‌در. طرنسؤاآلغه کیلوب آلتی آی‌غنه طورغان کشی‌ده‌صایلاوغه قاتشاچقدر. (٧٩٨) نچی سنه‌ده آنگلیه ایله طرانسؤاآل آراسنده صوغش‌ده اوشبو صایلاو مسئله‌سندن‌چقمش ایدی. بورلر طرانسؤاآلده ٦ یل مقدارنده طورماغان کشی صایلاوغه قاتشماسون دیه‌شلر ایدی. انگلیزلر آلتی آی‌غنه طورغان کشیلرمزده صایلاوغه قاتشسونلر دیمش ایدیلر. آنگلیه‌نك بو بوتدبیرندن مقصودی معلومدر. کشی کوب کوچروب طرانسؤاآلده اینگلیز ملتینی بور ملتینه غالب قیلمقچی بولادر.

بخارا.

بخـارا مملکتنده قورىلقدر اسسیلك بیك قاتیدر. کوب قویو وچیشمه‌لرده صولر کیپه‌شدر. آشلق‌لر، اوله‌نلر وآغـاچلر قورومشدر. خصوصا مامق بیك ناچار بولاـ چقدر. اگرده قوریلق ٢٥ نچی‌ایبولگه قدر دوام ایتسه، بخارا مملکتی قوری بر صحرادن عبارت بولوب قالاچقدر. ب. ؤیدومستی.

داخلی خبرلر.

س. د. پارتیه سینك بـاش مجلسی حکومتدن دوماغه ایسکی چلینلرینی جییونی دعوا قیلورغه قرار بیرمش. لکن صول طرفلیلرنك باشقه‌لری بو فکرنی معقول کورمیلر ایمش.

٢٢ نچی ایبولده صامار شهرنده گوبیرناتور بلوکنی اولترمشلر

٢٣ تورلی‌کسب ومعاش اتفاقلرینه رسمی رخصت بیرلمش. جمله‌دن سودا وکیللری اوچون‌ده بر اتفاق جمعیتینه اذن وبرلمشدر.

حریت پارتیه‌سی دومانك طارالووینی اوزلری‌ده کوتکانلر ایکان. لکن بر نیچه کون صوگره بولور دییوب فرض قیلغانلر ایکان ٩ نچی ایبولده واقع بولووی بر آز تعجبلرینی موجب اولمش. بو پارتیه ایکنچی دومانك چاقرلووی ٢٠ نچی فیؤرالغه قدر کیچکتر- لووینه بیك خفالانالر. چونکه (١٩٠٧) نچی سنه‌ده روسیه‌نك عمومی خزینه حسابینی‌دوما ینه تیکشره آلمی قالاچقدر. دوما جییلوب یتکاچی آنی حکومت اوزی تله گاچی تعیین وتصدیق قیلوب قویاچقدر. بیوروکراتیه بونده‌ده بر اوستالق قیلغان ایکان. لکن هرنه ایسه،

بو سنه روسیه اهالیسندن (٤٦٩،٨٠) یکت عسکرلککه آلناچق ایمش.

پتربورغده وآدیساده قارا گروهدن چن روسلر پارتیه‌سی طرفندن خلقنی قوتورتمق اوچون آچلغان چایخانه‌لرنی اشچی خلقلـر طالاب واتوب بترمشلر.

بوندن‌صوگره‌روسیه‌ده‌یوللانمش‌تیلیگراملرنی قارامغه مخصوص سینزورلر قویلوب بیك دقت ایله تفتیش قیلناچق در. تیمر یول استانسیه‌لرنده خدمتکارلر بر برسی ایله سویله- شمه‌سون اوچون‌ده هر برزور استانسیه‌لرگه بره‌ر تفتیشچی تعیین قیلناچق در.

فینلاندیه‌ده ؤیبورغ شهرنده دوما اسمندن خلققه طاراتلمق اوچون یازلغان شکایتنامه‌گه ایسکی‌چلینلردن (٢٣٠) کشی‌قول‌قویمشدر. یاتوب بتمش صیزران شهرنده هرکون یکرمی‌ملك کشی خصوصی یاردم کومیتیتی طرفندن تربیه قیلنمقدر.

فینلاندیه‌ده گیلسینگفورس شهری تیره‌سنده عسکریلر آراسنده فتنه چقدیغی گازیته‌لرده یازلمش ایدی. بو فتنـه گیلسینگفورس شهرینی دیگز طرفندن صاقلامق اوچون استحکام قیلنغان سیؤیـابورغ کریپوستنده چقمشدر بو کریپوست دیگز اچنده طاولی طاشلی‌یدی کچکنه‌جزیره‌اوزرینه‌بناقیلنمشدر بو جزیره‌لرده روسیه‌نك صوغش کوبه‌لرینك کومراستانسیه‌سی‌ده باردر.

دوما بار وقتده دومانك کیگاشندن باشقه حکومت، ییر اشلری حقنده تدبیر ومصلحت قیلمق اوچون هر اویزده بر کامیسیه صایلارغه قرار بیرمش ایدی: بو کامیسیه‌گه آول خلقی طرفندن چلینلر صایلامق اوچون هر ؤولستده بررصایلاوچی‌صایلانمقده‌در. بعض ؤولستلرده بوگا قارشی طوروب صایلامی‌ده قالمشلر.

بو کامیسیه‌ده هراویزدده دائمی چلین وبر کاتب وآول‌خلقی‌طرفندن اوچ‌وکیل بولاچقدر.

دائمی چلین نك اجره‌سی (٢٠٠٠) صوم کاتبنکی (٩٠٠) صوم‌آول کشیلرنکی ایکیشر یوز صوم بولاچقدر. شول روشچه باشقه خراجاتی‌ایله برابر هرناحیه‌ده اوشبو دیواننك خرجاتی (٤،٧٠٠) صوم مقدارنده بولاچقدر.

تاریخ طبیعی.

روسچه‌دن.

کرهٔ ارض.

اوستنده یاشادکمز کرهٔ ارض یاخود ییر کواکب عشره جمله‌سندن بولوب، اطرافنده ئه‌یله‌نکده بولغان قویاشنك، نوری ایله یاقتورلمقده‌در.

ییر، قویاش اطرافنده فوق العاده بر سرعتله ئه‌یله‌نمکده‌در. گرچه ییرنك قویاش اطرافنده ئه‌یله‌ندگی دائره‌نك نصف قطری یعنی ییر ایله قویاشنك آراسی، بر برلرندن یراقلغی (٢٠) میلیون میل بولسه‌ده، ییر شول قدر بیوك بر مسافه‌نی بر سنه‌ده یاخود ٣٦٥ کون ٥ ساعت ٤٨ مینوت هم ٤٥ سیکونده ئه‌یله‌نوب چغادر. دیمك ییر هر بر سیکونده (٢٨) چاقرم مسافه قطع قیلادر.

ییرنك، قویاش اطرافنده دورندن فصول اربعه: جای، کوز، قش ویاز حـاصل بولمقده‌در.

آندن باشقه، ییر اوزینك موهوم بولغان محوری (کوچه‌ری) اطرافنده‌ده حرکت قیلمقده بولوب بو حرکتندن کیچه وکوندز حاصل بولادر. چونکه قویاشقه قارامش طرفی قویاشنك نوری‌ایله یاقتورلدقدن اول طرفنده کوندز وقویاشنك نوری‌توشمه‌گان طرفنده کیچه بولادر.

بیر اوزینك موهوم محوری اطرافندن‌غی غربدن شرققه طابا حرکت قیلدقندن، سطحینك هر نقطه‌سی تدریجی صورتده قویاشقه قارادقندن کوندز آقرناق ایله کیچه‌گه وکیچه‌ده بالعکس آقرنلق ایله کوندوزگه ئه‌یله‌نه‌در. شول‌جهتدن طاك وکیچکی قارانغولق ظاهر بولادر.

غایت ایسکی زمان حکیملری بیرنی مرکز عالم صاناب هیچده حرکت قیلمی قویاش و باشقه کوکبلر مرکز عالم بولغان بیرنك اطرافنده ئه‌یله‌نه دیب اویلامشلر. باری ۱۵ نچی عصرده‌گنه هیئت شناس کوپرنیك سایه‌سنده حقیقت حال ظاهر بولمشدر.

حاضرگی زمانده قویاشنك مرکز عالم بولوب باشقه‌لرنك وشول جمله‌ده بیرنگده آنك اطرافنده حرکتینه انکار قیلغان آدملر یوق حکمنده بولسه‌لرده، هر وقت وهر کون کوردکمز حاللر مذکور حقیقته مخالف کبی کورینه‌در. بو ایسه بزنك، بیرنك محوری اطرافندن فوق العاده سرعتله حرکتنی حس قیلمادقمزدن‌نه کیلگان بر خصوصیتدر. بزگه بیر تیك طورغان کبك کورنسه‌ده حقیقت حالده اویله توگلدر.

مرکز عالم بولغان قویاشنك اطرافنده یالگز بیرگنه حرکت قیلمقده بولمی بلکه باشقه کوکبلرده موجوددر. قویاشقه یاقنیراق یعنی آنك ایله بیر آراسنده عطارد هم زهره یولدزلاری وقویاشدن یراق، بیرنك آرطنده دخی‌ده بیش کواکب بولوب اسملری‌ده: مریخ، مشتری، زحل، اوران هم نیپتوندر.

بیر قویاش اطرافنده حرکت قیلغان کبك بیر اطرافنده‌ده، آنك یولداشی تسمیه قیلنغان آی حرکت قیله‌در. باشقه کواکبلرنگده اوزلری اطرافنده حرکت قیلغان آیلری موجوددر.

مذکور کواکب وآیلری واطرافنده حرکت قیلدقلری.. قویاش ایله عالم شمس تسمیه قیلنمشلردر.

بو عالمنك مرکزنده بولغان قویاش، فوق العاده بیوك بر کره بولوب، زورلغی حقنده تصور بیله ممکن توگلدر. قویاشنك قطری ۲۰۰ ملك میلگه مساوی بولوب، بو قدرلی مسافه‌نی قطع قیلور ایچونده، هر کون ۱۰ میل یوریلچك ایسه ۱۶۶ سنه‌ده خط استواسندن یوروب چقیلور!

قویاشدن بر میلیون یارم مقدارنده کرهٔ ارض یاصامق ممکندر.

کرهٔ ارض، قویاشقه نسبة یوق حکمنده بولسه‌ده، بزه نسبة یاخشوق درجه‌ده بیوکدر. آنکده قطری ۱۲ ملك چاقریم وخط استواسینده ۳۷ ملك چاقریم اوزونلغنده‌در. اگر هر ساعتده ۴۵ چاقریم یوریله‌چك ایسه، بیرنی بر آیده ئه‌یله‌نوب چغو ممکن بولاچقدر.

اوستونده یاشادقمز — جیر، عالم شمسنك بر اعضاسیدر، بو عالم شمس ایسه، هر کیچه‌ده برجرئینی کوردکمز عالم سمانك آنچق بر کچکنه قسمیدر.

بزگه کورنمه‌گان ومعلوم بولماغان باشقه ئه‌لله‌نیقدرلی عالملر موجوددر. چونکه آیاز وماتور کیچلرده هوالرده کوردکمز یالتراب طورغان یولدزلر هر قایوسی، اوزی بر عالمنك مرکزی یاخود منسوب بولدیغی عالمنك بر اعضاسیدر.

ارض، قویاش وآی کبك قطبلرنده بر آز قسلمش بر کره‌دن عبارتدر.

ارضنك کره‌ویتینه دلیللر بیك کوب بولوب بیرسیده: معین بر اورندن، بر شهردن چقوب کیتکان آدمنك ایکنچی یاقدن کیری شول چقوب کیتدگی اورنینه قایتوویدر ثانیا: بو بیوك بنادن مثلا: مناره‌دن‌وآغاچلردن یراقلانغان صاین آنلرنك ایك اول جیرگه یاقین محللری صوگره اورطالری وایك صوگره‌ده اوچلری یوغالادر، چونکه یراقلاشقان صاین ارضنك سطحی بر سطح مستدیر ایدیگی آچغراق ظاهر بولادر. ونهایت خسوف وقتلرنده جیردن آیغه توشکان کوله‌گه دائره شکلنده‌در.

کره ارضنك سطحی تیگز بولمی، بلکه بعض جیرلاری بیوك وبعض برجیرلری توبه‌ن بولوب طاغلر سلسلهٔ جبال وآنلرنك آرالرنده کیك چقورلر وتیره‌ن چوقورلار حاصل بولمشدر. لکن اول طاغلر نیقدرلی بیوك زور وئه‌لله نیچه چاقرم بیوکلکده بولسه‌لرده، ارضنك کره‌ویتینه هیچ برتورلی خلل کیترمه‌مکده‌درلر. چونکه آنلر ارضنگ حجمنه نسبة آلما اوستینه قونمش بر توزان کیبدرلر.

سطح ارضنگ ۲/۳ الوشی فوق العاده کیگ صولر ایله قابلانغان بولوب، اول صولر بحر محیطلر وآنلرنگ جزلریده دگزلر تسمیه قیلنمقده‌در. صو ایله قاپلانماغان قوریلق ایسه قطعه‌لرگه بولنمشدر.

کرهٔ ارض، هوای نسیمی ایله احاطه قیلنمشدر.

صولر وقره‌لرده حیوانلر یاشامقده واوله‌نلر اوسمکده بولوب آنلرنگ ایگ بیوکلریده، باشقه‌لردن اوزینگ خلقتینگ کمالتی، عقلی وسوزی ایله آیرلغان وخلقنگ تاجی بولغان انساندر. انسان، اوزینگ بیوك خاصه‌لری سایه‌سنده، اطرافنده بولغان طبیعتی، حالت عجیبه‌لری محاکمه قیلمقده وآنلرنگ حقیقتلرینه مطلع بولورغه اجتهاد قیلمقده‌در.

طبیعت ایسه بزم اطرافمزده بولغان جسملردن — شیلردن عبادت بعضلری انساننك دخلندن باشقه وبعضلریده انساننك قاطشووی ایله وجوده کیلمشدر. برنچی قسم ایسه، طبیعی تسمیه قیلنوب ایکنچیلریده صنعی تسمیه قیلنمقده‌در.

طبیعتدن واجسام طبیعیه‌دن بحث قیلغان فن ایسه، (تاریخ طبیعی) تسمیه قیلنمشدر.

آخری وار. عبد الرقیب.

„ترجمان“ اداره‌سندن مهم اعلان

سنه باشندن مشتری اولمیوب ایول باشندن آلتی آیلق یعنی سنه آخرینه قدر ترجمان غزته‌سنه مشتری یازیلانلره

(قاموس علمی وفنی)نك ۲۵۰ صحیفه‌لك برنچی جلدی ایول باشنده هدیه یوللانه‌چقدر.

هفته‌ده اوچ مرتبه چیقان رسملی یتمش نسخه غزته‌دن ماعدا منلا عباس فرانسوینك (دار الراحة مسلمانلری) نام حکایه‌سی رمضان بیرامنه جمله مشتریلره کوندریله‌چکدر.

غزته‌نك آلتی آیلق بدلی ایکی روبله‌در؛ غزته‌یه مشتری اولمیوب مذکور «قاموسك برنچی جلدنی آلمق استیانلر بر روبله بدل کوندریرلر. — آدرس ومراجعت شهر باغچه سرای. «ترجمان» غزته‌سی اداره‌سنه.

کوگللی کسب.

مینم طرفمدن آگینت‌ووکیل بولوب کسب‌وحرکت قیلغان کشی آینده‌ایکی یوز صوم آقچه حاصل ایتمك ممکندر. صوراغان کشیگه کاتالوك دفتری آقچه‌سز یوللانور.

آدرس:
Фабрика КРАСНОПОЛЬ, г. Ровно, Волын. г.

Лито-Типографія И. Н. Харитонова. Казань, Пассажъ. Редакторъ-издатель Ахмед-Гадій Низамовочъ Максудовъ.